

TÜRK PATENT [] ENSTİTÜSÜ

Hipodrom Caddesi No:115 06330

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312-303 10 00

Web Adresi: <http://www.turkpatent.gov.tr>

Online İşlemler: <http://online.turkpatent.gov.tr>

DÜNYA FİKRİ MÜLKİYET TEŞKİLATI
(WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION)

Adres:

34, Chemin des Colombettes

P.O.Box 18

Ch-1211 Geneva 20

Cenevre – İsviçre

Telefon:

+ 41 22 338 91 11

Direktör:

Guriqbal Singh Jaiya

guriqbal.jaiya@wipo.int

Faks:

+ 41 22 338 8760

E-posta:

sme@wipo.int

WIPO Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü Web Sitesi:

<http://www.wipo.int>

KOBİ Web Sayfası:

<http://www.wipo.int/sme/>

WIPO Elektronik Kitap Dükkanı:

<http://www.wipo.int/ebookshop>

FİKRİ HAKLAR DÜNYANIZ

DÜNYA
FİKRİ
MÜLKİYET
TEŞKİLATI

FİKRİ HAKLAR DÜNYANIZ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
TELİF HAKKI	4
PATENTLER	6
ENDÜSTRİYEL TASARIMLAR	8
MARKALAR	10
COĞRAFI İŞARETLER	11

Fikri Haklar Dünyanız

Fikri hakların daima sizinle birlikte olduğunu biliyor muydunuz? Herhangi bir günde, bir öğrencinin etrafı, giydiği elbiselerden sırt çantasında taşıdığı kitaplara ve dinlediği müziğe kadar üzerinde fikri haklar olan ürünler ile çevrilidir. Belki çoğumuz farkında değiliz ama fikri haklar dünyamızı sarmıştır.

Fikri haklar nedir? Fikri haklar, insan aklının ürünleri – buluşlardır. İnsan düşüncesinin ürünleri günlük hayatımızda güneşin doğuşundan batışına kadar biz okulda iken, arkadaşlarımızla beraber iken ve hatta biz uyurken bile bizimle beraberdir. Fikri mülkiyet konuları ikiye ayrılır. Bunlardan birincisi patentleri (buluşları), markaları, endüstriyel tasarımları ve coğrafi işaretleri içine alan sınai mülkiyet haklarıdır. İkincisi ise telif hakları ve ilgili haklar olarak da adlandırılan yazılı edebi ve sanatsal eserler ile icra edilen, kaydedilen eserlerdir. Fikri mülkiyetin çeşitli yönleri hakkında daha fazla bilgi edinmek ve fikri mülkiyetin hayatınızda oynadığı rolü öğrenmek için okumaya devam edelim.

Fikri Haklar Dünyanıza Hoşgeldiniz...

TELİF HAKKI (COPYRIGHT)

Telif hakkı, eser sahiplerinin haklarını başkalarının izinsiz kullanımına karşı korur ve eser sahiplerine özel haklar tanır. Bu sayede eser sahipleri eserleri karşılığında para kazanabilirler. Telif hakkı, eser ve eser sahibini kanun karşısında belirleyici kılar. Bunlara ilave olarak, telif hakkı ile ilgili haklar, icracı sanatçılara [müzyisyenler ve aktörler gibi], prodüktörlere ve yayım kuruluşlarına koruma sağlarlar.

Telif hakları (dolayısı ile maddi getirileri), eser sahibinin ölümünden en az 50 yıl sonrasına kadar hatta bazı ülkelerde 90 yıl sonrasına kadar koruma sağlayacak şekilde uzatılır. Telif hakkı süresi sona erdiğinde, eser kamuya mal olur ve bu eserin kopyalanması serbest hale gelir. Ancak, eserin hakkı eser sahibine aittir.

Telif hakkı sahiplerinin en büyük korkularından biri, korsanlık veya eser hırsızlığı yolu ile haklarının ihlal edilmesidir. Son günlerdeki güncel tartışma internette ve ağlardaki dosya paylaşımının telif hakkı ihlali ve korsanlık olduğu yönündedir. Zira pek çok durumda, telif hakkı sahipleri, eserlerinin kopyalanması nedeni ile zararlarını telafi edememektedirler.

Sırt çantası, bir Fikri Mülkiyet dünyasıdır. Sırt çantasının içerisinde, telif hakkı bulunan kitaplar, yazılımlar, CD'ler ve müzik sayfası gibi pek çok malzeme bulabilirsiniz.

Her bir Cd'ye kayıtlı müzik eseri telif hakkı ile korunmaktadır.

Kitabın kapağı ve içindeki yazılı metinler, sanat eseri olarak telif hakkı ile korunur.

Patentler, buluşları korur ve patent sahiplerine özel haklar sağlar. Bunun anlamı, patentli olan buluşun patent sahibinin izni olmaksızın üretilmemesi, dağıtılamaması veya satılamamasıdır. Patent koruması, en fazla 20 yıl sürmektedir. Bir patentin koruma süresi bittiğinde buluş kamuya mal olur ve bu durumda buluş her türlü ticari kullanıma açık hale gelerek başkaları tarafından değerlendirilebilir.

Patentler yalnızca koruma sağlamazlar. Patentler sağladığı korumanın yanı sıra buluş sahiplerine buluşlarının kendilerine ait olduğunun tescilini sağlarlar. Ayrıca maddi kazanç da elde edilebilir. Patentlerdeki bilgilerin yayınlanması yoluyla dünyanın teknik bilgi yapısı da zenginleşir. Patent sahipleri, diğer buluş sahipleri için değerli bir kaynak oluşturan ve aynı zamanda gelecekteki buluş sahipleri ve araştırmacılar için ilham kaynağı oluşturan buluşlarını kamuya açıklamak zorundadırlar. Patent hakları devredilebilir, satın alınabilir ve başkalarına satılabilir. Örneğin bir patent sahibi, bir buluşu kendisi üretmiyor ve pazarlayamıyor ise, kendi patent hakkını bunu yapabilecek bir şirkete lisans vererek yaptırabilir.

Her gün kullanılan basit bir kol saatinde bile ne kadar çok düşünce, buluş ve yaratıcılığın yani fikri mülkiyetin hammaddelerinin yer aldığını durup hiç düşündünüz mü? Bir saat, dijital gösterge, toka ve kadranın patentlerinden saatin ve kayışının görünümündeki endüstriyel tasarımlara kadar pek çok fikri mülkiyet ürünü içerir. Saatin genelde ön yüzünde bulunan şirketin markası da saatin belirleyici ve değerli bir özelliğidir.

Courtesy: Swatch AG 2004

Fikri mülkiyet hemen her şeyin içinde bulunmaktadır. Ayağınıza giydiğiniz sandaletler de bile patentli konfor sistemleri, bağlama modelleri, kayışlarının görünümü ve sayısı ile ilintili endüstriyel tasarımlar bulunmaktadır. Sandaletin herhangi bir yerinde bulunabilen firmanın markası ise sandaletin görünümüne ve maddi değerine katkı sağlar.

Sizin en çok kullandığımız kot pantolonunuzun, bir fikri mülkiyet ürünü olduğunu muhtemelen hiçbir zaman düşünmemişsinizdir. Ancak, her bir kot pantolon ile ilintili patentler, endüstriyel tasarımlar ve markalar bulunmaktadır. Birincisi, fermuar bir patentli buluştur. Diğer taraftan zımbalı düğmeler, yamalar ve özgün dikişlerin hepsi özel tasarımın parçalarıdır. Son olarak, bir kot pantolon üzerinde şirket markasını taşımaktadır.

Kısaca tasarımlar olarak bilinen endüstriyel tasarımlar, bir ürünün dekoratif veya estetik yönüdür. Bu tasarımlar bir ürünü çekici, görsel olarak etkileyici kılarak ticari değerini artırırlar. Bu nedenle tasarımlar tescil edilerek korunur. Tescilli bir endüstriyel tasarımın sahibi, tasarımın geçersiz olarak kopyalanması veya taklit edilmemesi için özel bir koruma hakkı elde eder. Bu tür bir korumanın sağlanması yaratıcılığı teşvik ederek ekonomik gelişmeye yardımcı olmakla beraber endüstriyel tasarımlar özgün ve estetik olarak çekici ürünlerin piyasada yer almasını sağlayarak tüketicilere daha geniş tercih imkanları sunar.

Endüstriyel tasarım, belli bir şekli veya görünümü olan bir ürünün kolayca marka olarak tanımlanabilmesi fonksiyonuna da sahiptir. Böylece endüstriyel tasarımlar, ürünün ticari değerinin artmasına da katkıda bulunurlar. Ayrıca, yeni tasarımlar nedeni ile bu gün kullandığımız pek çok ürün, daha verimli, daha cazip ve bizlerin devamlı olarak değişmekte olan ihtiyaçlarına uygun hale gelirler. Bu durum, ayakkabılardan bilgisayarlara kadar pek çok ürün için geçerlidir.

Endüstriyel tasarım tescilinin önemini güneş gözlüklerinde görebiliriz. Güneş gözlüklerinde çerçevenin tasarımı, çerçevenin nasıl yapıldığı veya camlarının renklendirilmesi için uygulanan patentli işlemlerden daha ön plandadır. Gözlüklerin pek çoğunda görülen markaların ufak olmaları nedeni ile güneş gözlüğüne asıl değerini veren husus genel estetik görünümüdür.

Cep telefonu alırken cep telefonunun fonksiyonu kadar cep telefonunun şekli, boyutu, rengi ve genel görünümü de tüketici tercihlerini yönlendirir. Bir cep telefonu, görünümünü endüstriyel tasarımına borçludur. Cep telefonunun anteninde, mikrofonunda, kulaklığında ve elektronik devrelerinde kullanılan teknoloji, patentlerle korunmaktadır. Ayrıca, cep telefonu üzerinde üreticisinin markası da bulunmaktadır.

Bu kadar ufak ürünlerde bile ne kadar çok fikri mülkiyetin bulunduğu hakkında bir fikriniz var mıydı ?

MARKALAR

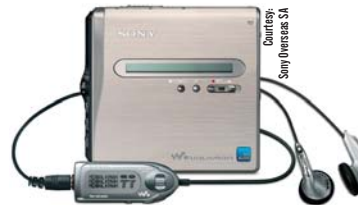
Markalar, belirli mal ve hizmetleri diğerlerinden ayıran işaretlerdir. Tescilli bir marka, sahibine markanın kullanımına veya başkasına kullanma yetkisi verebilmesine yönelik özel bir hak sağlar. Tüketiciler belirli ürünlerle belirli markaları özdeşleştirdiklerinden markanın itibarı ve ünü önemlidir. Tüketiciyi tatmin eden bir ürün ancak markası ile hatırlanır. Bir marka, bir ürün için bir imaj ve/veya stil yaratmak için de kullanılabilir. Marka koruması genellikle 10 yıl olup, süre bitiminde marka koruması tekrar yenilenebilir.

Bugün korsan markalar, marka sahipleri için en büyük tehdittir. Korsan üretim yapanlar, orijinal olmayan malları bir markanın itibarının arkasına gizlenerek satar, tescilli markaları kanunsuz bir şekilde kullanırlar veya bunları kopya ederler. Hemen hemen tüm popüler markaların taklitleri mevcuttur. Ancak, bu taklitler, orijinallerine göre daha düşük kalitededir.

Bir sırt çantasında bir şirketin markası, görünüm, biçim, renk gibi endüstriyel tasarımlar ile ergonomik kayışlar/bağlantılar ve su geçirmezlik gibi patentli buluşlar bulunur. Bu unsurlardan pek çoğu, bir markanın başka bir markadan ayırt edilmesini sağlamaya yardımcı olur.

Her bir CD çalar, bir çok fikri mülkiyet hakkını içinde barındırır. CD çaların markası, kaydetmek ve çalmak için patentli işlemler, ve hatta CD çaların estetik şekli ve görünümünün hepsi endüstriyel tasarımın bir başka deyişle Fikri Mülkiyet'in korunmuş halleridirler.

COĞRAFI İŞARETLER

Coğrafi işaretler, belirli bir bölgeden kaynaklanan ya da belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla bu bölge ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren işaretlerdir. Coğrafi işaretli ürünler özel bir kaliteye sahip olup, karakteristik özellikleri ile benzerlerinden ayrılırlar. Örneğin pastırma denilince akla ilk olarak yöreye has tadıyla Kayseri ilimizin pastırması gelir. Coğrafi işaretler ulusal mevzuat ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde korunmaktadır. Ayrıca ülkemizde tescilli coğrafi işaretler için tescil sahipleri, söz konusu ürünlerinin Avrupa Birliği'nde (AB) de korunmasını sağlamak üzere AB'ye tescil başvurusunda bulunabilirler. Bu başvuruların yapılabilmesi için ülkemizin AB üyesi olmasına gerek yoktur. TPE bu konuda yürütülen çalışmaları desteklemektedir.

İsviçre çikolataları, ürünün coğrafi kaynağını gösteren coğrafi işaretlere iyi bir örnektir. İsviçre'de üretilen çikolataların tatları ve kalitelerinin, İsviçre'ye özgü karakteristik özelliklerinden dolayı, belirli bir standardı karşılaması beklenir. Coğrafi işaretlere ilişkin diğer iyi örnekler Jamaika'nın kahvesi ve Meksika'nın belli bölgelerinden gelen tekiladır.

Taberone Waft Foods Group adına tescillidir.

Fikri mülkiyetin hayatınızı her gün nasıl etkilediğini ve insanlar için ne kadar önemli olduğunu gördünüz. Fikri mülkiyet olmasaydı dünya çok daha az ilginç bir yer olurdu. Bu nedenle, bizler hepimiz düşünerek üreten ve buluş yapanların haklarını korumak için birlikte çalışmalıyız. Yaratıcı düşünce dünyanın en büyük ve en önemli doğal kaynağıdır. Bu kaynağı boşa harcamamalıyız.

İnternette para ödmeden bir şarkı indirmek isterseniz veya taklit bir kot pantolon satın aldığımız zaman favori şarkıcının bu parçayı üretmek için ne denli sıkı çalıştığını ve beğendiğiniz giysiyi üreten tasarımcıların ne kadar uğraş verdiklerini DÜŞÜNÜZ. Daha sonra, dünyanın beğenerek kullandığımız bu ürünleri üreten insanlar olmadığında nasıl bir dünya olacağını HAYAL EDİNİZ.

DÜŞÜN, HAYAL ET, OLUŞTUR